

Ład społeczny i jego przedstawienia

Księga jubileuszowa Profesora Jacka Wodza

NR 3424

Ład społeczny i jego przedstawienia

Księga jubileuszowa Profesora Jacka Wodza

pod redakcją

Tomasza Nawrockiego i Wojciecha Świątkiewicza

Redaktor serii: Socjologia
Wojciech Świątkiewicz

Recenzent
Stanisław W. Kłopot

Zamieszczone artykuły są darem jubileuszowym, bogatym różnorodnością odniesień teoretycznych i koncepcyjnych, wielością prezentowanych opinii i poglądów, jak również przyjętych założeń aksjologicznych. Choć wspólnie tworzą jedną Księgę, wyrażają indywidualne postawy i oceny odnoszące się do podejmowanej tematyki.

Składamy podziękowania wszystkim Dostojnym Autorom za przyjęcie zaproszenia do współtworzenia Księgi Jubileuszowej Pana Profesora Jacka Wodza.

Redaktorzy

Wprowadzenie

Celebруемy jubileusz 70-lecia urodzin Pana Profesora Jacka Wodza. Profesor jest znanym i cenionym socjologiem, prowadzącym bardzo interesujące i naukowo ważne badania socjologiczne i antropologiczne, dotyczące różnych aspektów życia społeczno-kulturowego. Ogromna część tego dorobku naukowego wiąże się bezpośrednio z socjologią procesów urbanizacji, patologii społecznej czy zagadnieniami z zakresu socjologii regionów, historii myśli społecznej i politycznej oraz antropologii polityki. Znacząca i oryginalna jest jego twórczość naukowa podejmująca problematykę górnośląskiej tożsamości kulturowej oraz polityczności śląskiego regionalizmu. Wystarczy zajrzeć na półki bibliotek naukowych, aby dostrzec wielkość tego dorobku, mierzoną nie tylko liczbą napisanych książek, rozpraw, studiów i artykułów, ale także intensywnością włączenia ich w obieg myśli naukowej w Polsce oraz na arenie międzynarodowej. Cenione są także liczne osiągnięcia organizacyjne i funkcje pełnione na Uniwersytecie Śląskim, promieniujące dobrymi wzorcami prowadzenia badań naukowych i nauczania socjologii.

Każdy, kto ma okazję spotkać Profesora osobiście, z pewnością doświadcza tej niezwyklej, niewyczerpanej, zawsze oryginalnej i twórczej fascynacji podejmowanymi projektami naukowo-badawczymi czy organizacyjnymi. Profesor posiadał łatwość odkrywania zapomnianych czy pomijanych aspektów życia społecznego, bo jak „prawdziwy socjolog” jest zaciekawiony mieszkańcami „tamtych oto domów na przeciwległym brzegu tej oto rzeki” i jest zanurzony „tak dalece we władzy własnych pytań, że nie ma innego wyboru, jak poszukiwanie na nie odpowiedzi”¹. Przyznajemy, że z sympatyczną zazdrością przypatrujemy się niewyczerpanej aktywności i bogactwu podejmowanych inicjatyw, zawsze wywołujących twórczy „niepokój ducha”. Zakorzeniony studiami prawniczymi oraz socjologicznymi w krakowskim środowisku naukowym, Profesor posiadał

¹ P.L. BERGER: *Zaproszenie do socjologii*. Warszawa, PWN 1988, s. 24–30.

umiejętność podejmowania współpracy naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej z różnymi środowiskami w kraju i za granicą. Z Instytutem Socjologii na Uniwersytecie Śląskim związał się od roku 1978. Ponieważ Instytut Socjologii został utworzony dwa lata wcześniej, czyli w roku 1976, można z pełnym przekonaniem uznać, że Profesor należy do ścisłego grona współtwórców profilu naukowego katowickiego środowiska socjologicznego. Swoją aktywnością naukową, dydaktyczną, organizacyjną, także poprzez liczne publikacje współtworzy profil badawczy Instytutu Socjologii i przyczynia się w znakomitym stopniu do jego rozpoznawalności w kraju oraz w relacjach międzynarodowych.

Jedną z najbardziej rozpoznawalnych cech osobowości Profesora Jacka Wódza jest umiejętność nawiązywania bezpośrednich i przyjaznych relacji społecznych oraz burzenia zwyczajowych murów i dystansów wyrastających między pokoleniami, statusami społecznymi, funkcjami *etc.* Jeśli przyjąć, że umiejętności takie należą do oczekiwanych cech socjologa, to Profesor może służyć za Osobowość Znaczącą, wyznaczającą miary pożądanych kształtów społecznych relacji. U początków swej naukowej aktywności, w komentarzu do wyników własnych badań socjologicznych prowadzonych w podkrakowskiej wsi Pleszów, która wówczas podlegała gwałtownym przemianom strukturalnym, Jacek Wódz zapisał między innymi: „Ze zmagania z trudnościami wychodzą zwycięsko bardziej uzdolnieni, ambitni, uspołecznieni. Niepowodzenia spotykają najczęściej mniej odpornych”². Mamy prawo dziś – po latach – uznać, że Profesor reprezentuje godnie *ludzi odpornych*.

Jubileusz jest zawsze czasem podsumowań, ale również dostrzegania innych, niekiedy odmiennych perspektyw; pewien okres w życiu zamykamy, ale otwieramy nowy, pełny oczekiwań na spełnienie planów, zamierzeń, projektów, pomysłów. Tych zapewne Profesorowi nie zabraknie i jak dotąd będzie nimi obdarzał środowisko naukowe polskich i katowickich socjologów.

Drogi Jacku, dedykowana Tobie Księga Jubileuszowa jest wyrazem naszych najlepszych pozdrowień, zapewnień o sympatii, którą Cię obdarzamy i wdzięczności za Twoją wśród nas intelektualną i emocjonalną obecność.

Ad multos annos, Dostojny Profesorze, w znakomitej kondycji naukowej, w sprzyjającym Ci środowisku akademickim, w zdrowiu i radości życia!

Wojciech Świątkiewicz

² J. Wódz: *Przeobrażenie społeczne wsi Pleszów włączonej do Nowej Huty 1949–1969 (Studium z socjologii prawa)*. Wrocław, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Oddział w Krakowie 1971; cyt. za: K. FRYSZTACKI: *Sięgając czterdzieści cztery lata wstecz: studium Pleszowa* (artykuł na s. 17–24 w tej publikacji).

Spis treści

Wprowadzenie (Wojciech Świątkiewicz)	5
--	---

Część pierwsza

<i>Tomasz Goban-Klas</i> Księga Jubileuszowa w koncepcji Régisa Debrey'a	9
<i>Krzysztof Frysztacki</i> Sięgając czterdzieści cztery lata wstecz: studium Pleszowa	17
<i>Kazimierz Z. Sowa</i> Kilka refleksji i wspomnień z mojej pracy na Śląsku	25
<i>Krzysztof Łęcki</i> Homo sociologicus (literacki wizerunek socjologa)	34
<i>Tadeusz Stawek</i> Pod żadnym warunkiem nie bez reszty. Montaigne i początki nowoczesności	44
<i>Zbigniew Bokszański</i> Indywidualizm a integracja społeczna	59
<i>ks. Janusz Mariański</i> Globalizacja i religia	69
<i>Anna Śliz, Marek S. Szczepański</i> Ład społeczny i wielokulturowość: konteksty socjologiczno-polityczne	82

Część druga

<i>Robert Pyka</i>	
Polityka w epoce globalnego „antyporządku”. Kilka refleksji z dziedziny antropologii i socjologii polityki	95
<i>Teresa Sasińska-Klas</i>	
Zagrożenia komunikacyjne we współczesnym społeczeństwie	108
<i>Janusz Sztumski</i>	
Rozważania wokół wykluczenia i marginalizacji	122
<i>Andrzej Niesporek</i>	
Reprodukcja społeczna – refleksyjność – poznanie. Koncepcja ideologii L. Althussera i habitusu P. Bourdieu	128
<i>Urszula Swadźba</i>	
Praca i konsumpcja. Dwa czynniki decydujące o stratyfikacji społecznej . . .	140
<i>Tadeusz Bąk</i>	
Współczesna aksjologia subkultur	153
<i>Agata Zygmunt</i>	
W stronę obywatelstwa lokalnego	158

Część trzecia

<i>Andrzej Sakson</i>	
Kraj Kłajpedzki czy Litwa Zachodnia? Współczesne rozumienie nazwy regionu	171
<i>Marian Malikowski</i>	
Stosunki polsko-ukraińskie na tle polityki wschodniej władz III RP	177
<i>Anna Barska</i>	
Działania kobiet w kontekście wiosny arabskiej. Przypadek Tunezji	192
<i>Grzegorz Libor</i>	
Walijska tożsamość narodowa a koncepcja niedokończonych tożsamości Jacka Wodza	201
<i>Marian Grzegorz Gerlich</i>	
<i>Porrajmos/Samudaripen</i> . Refleksje o romskiej Zagładzie	209
<i>Renata Jankowska</i>	
Prezydent Francji jako współksiążę Andory. Wymiar instytucjonalny i symboliczny	218

<i>Katarzyna Ponikowska-Cichoń</i> Świadomość ekologiczna i jej badanie. Dwadzieścia pięć lat później	228
Kilka podstawowych informacji o Jubilacie (oprac. <i>Tomasz Nawrocki i Wojciech Świątkiewicz</i>)	237
Wykaz najważniejszych publikacji (oprac. <i>Grzegorz Libor</i>)	239
Promotor prac doktorskich – wykaz (oprac. <i>Grzegorz Libor</i>)	249

Redaktor: Katarzyna Wyrwas
Projektant okładki: Emilia Dajnowicz
Autor fotografii: Agnieszka Szymala
Redaktor techniczny: Małgorzata Pleśniar
Korektor: Lidia Szumigala
Łamanie: Alicja Załęcka

Copyright © 2016 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-8012-813-2
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-8012-814-9
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 16,5 + wklejka. Ark. wyd. 19,5.
Papier offset. kl. III, 90 g Cena 36 zł (+ VAT)

Druk i oprawa:
EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, Spółka Jawna
ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek